

در میانه راه

گزارشی از نشست تخصصی شاخص‌های جهانی پایگاه اجتماعی و منزلت معلمان

پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش در گروه پژوهشی جامعه‌شناسی و آموزش خانواده، در روز شنبه مورخ ۲۵ آبان ماه، نشست تخصصی را با موضوع شاخص‌های جهانی پایگاه اجتماعی و منزلت معلمان در خانواده، مدرسه و جامعه برگزار کرد. سخنران اصلی این نشست، دکتر کیومرث فلاحی، عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبایی با رتبه دانشیاری و مدیر گروه جامعه‌شناسی و آموزش خانواده بود.

فرهنگی و اجتماعی) و میزان قدرت انجمن‌های صنفی و اتحادیه‌های معلمان (سیاسی و اجتماعی) اشاره کرد. این استاد دانشگاه گفت: «این نظرسنجی از ۲۱ کشور جهان، با حضور یک هزار شرکت‌کننده انجام شده است.

کشورهای شرکت‌کننده در این نظرسنجی شامل برزیل، چین، جمهوری چک، فنلاند، هلند، آلمان، فرانسه، مصر، یونان، فلسطین اشغالی، ایتالیا، ژاپن، ترکیه، سنگاپور، کره جنوبی، اسپانیا، سوئیس، انگلیس، استرالیا، نیوزیلند و ایالت متحده آمریکا بود.»

فلاحی توضیح داد: «کشورها بر اساس عملکردشان در ارزیابی‌های پیزا و تیمز و به نمایندگی از قاره‌ها و نظام‌های گوناگون آموزشی برگزیده شده بودند و نسبت و نمونه مناسبی از جمعیت هر کشور در این پژوهش حضور داشتند.

او رده سنی شرکت‌کنندگان در پژوهش را ۱۶ تا ۷۰ سال و بر اساس معیارهای «سن، جنس و منطقه» عنوان کرد و گفت: «داده‌های پژوهش براساس نظرسنجی اینترنتی گردآوری و نتایج به دست آمده

براساس طرح تحقیق جهانی بوده و بر مبنای آن از خانواده‌ها، معلمان و افراد دیگر که با مقوله تعلیم و تربیت آشنا هستند، به شکل میدانی سؤال شده است تا شاخص‌ها به دست آیند.

عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبایی، درباره شاخص‌های جهانی، پایگاه اجتماعی و منزلت معلمان در این پژوهش توضیح داد: «این پژوهش به سرپرستی پرفسور پیتر دالتون استاد تمام رشته اقتصاد دانشگاه کمبریج و دانشگاه ساسکث^۲ انجام یافته است. این بررسی در سال ۲۰۱۳ میلادی به سفارش بنیاد وارکی جمز^۳ به انجام رسیده و گزارش آن در سال ۲۰۱۶ ویرایشی دوباره شده است. فلاحی از جمله عوامل فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و اجتماعی، به مواردی نظیر «با ارزش تلقی شدن احترام به معلمان به وسیله دانش‌آموزان (فرهنگی و اجتماعی)، میزان حقوق دریافتی معلمان از نظر مردم و جامعه (اقتصادی)، نظر مردم و جامعه در مورد تعیین حقوق دریافتی معلمان بر مبنای عملکرد دانش‌آموزان (اقتصادی)، میزان اعتماد مردم به نظام آموزشی

گزارشی سودمند برای دست‌اندرکاران فرهنگی

در ابتدای این نشست، دکتر قدسی احقر، رئیس پژوهشکده خانواده و مدرسه (اولیا و مربیان) گفت: «این نشست بر مبنای پژوهش آقای پیتر دالتون^۱ در خصوص شاخص‌های جهانی پایگاه اجتماعی و منزلت معلمان در دنیا است. او توضیح داد: «این پژوهش را کیومرث فلاحی ترجمه کرده و به صورت کتاب درآورده و انتشارات مدرسه منتشر کرده است.»

رئیس پژوهشکده خانواده و مدرسه توضیح داد: «از آنجا که منابعی در این زمینه که از یافته‌های پژوهشی برخاسته باشد، کمتر منتشر شده است، گمان بر این است که این نوشته، جدای از تازگی موضوع، برای دست‌اندرکاران فرهنگی کشور و به‌ویژه دانشجویان حرفه معلمی سودمند باشد.»

جایگاه هفتم شغل معلمی در مقایسه با ۱۴ حرفه

دکتر کیومرث فلاحی در این نشست تخصصی گفت: «یافته‌های این پژوهش

از تحلیل آن‌ها در سه بخش کلیدی نشان داده شده است.»

استاد دانشگاه علامه طباطبایی این سه بخش کلیدی را شامل «پایگاه اجتماعی (منزلت) معلمان، ادراک افراد نسبت به حقوق و پاداش معلمان و کنترل و سازمان‌دهی معلمان» عنوان کرد.

کیومرث فلاحی درباره یافته‌های این پژوهش گفت: «براساس این پژوهش، شغل معلمی در مقایسه با ۱۴ حرفه، از نظر میزان احترام و حقوق دریافتی، در جایگاه هفتم است. در واقع، از نظر رتبه‌بندی در جایگاه متوسطی قرار دارد. به گفته دکتر فلاحی، هر چند هیچ اجماع بین‌المللی در مورد اینکه شغل معلمی با چه حرفه‌هایی قابل مقایسه است، وجود ندارد، اما دو سوم کشورهای مورد بررسی، منزلت اجتماعی معلمان را بیشتر در حد مددکاران اجتماعی و در کشورهای مانند ایالات متحده آمریکا، برزیل و ترکیه، آن را هم شأن و مقام مسئولان کتابخانه می‌دانستند.

او ادامه داد: «بین کشورها از نظر میزان تشویق جوانان به شغل معلمی تفاوت زیادی دیده می‌شود، به گونه‌ای که پنجاه درصد پدران و مادران چینی فرزندان خود را به این کار تشویق می‌کردند. اما تنها هشت درصد والدین شهروند فلسطین اشغالی با این موضوع موافق بودند.» دکتر فلاحی گفت: «در کشورهای چین، کره جنوبی، ترکیه و مصر، بیشتر والدین تمایل داشتند فرزندانشان در آینده معلم شوند و میزان احترام به معلمان نیز در این جوامع بسیار بالاتر از دیگر کشورهای مورد مطالعه بود.»

او گفت: «بیشتر شرکت‌کنندگان کشورهای اروپایی این مطالعه بر این باور بودند که دانش‌آموزان با معلمان خود با بی‌احترامی برخورد می‌کنند.

او در خصوص برداشت جامعه نسبت به حقوق و دستمزد معلمان بر مبنای این پژوهش گفت: «در کشورهای کره جنوبی، ژاپن، سنگاپور و ایالات متحده، دریافتی واقعی معلمان بیشتر از مبلغی بود که مردم فکر می‌کردند و در کشورهایمانند انگلیس، برزیل، نیوزیلند، اسپانیا و فنلاند، این مبلغ به شدت کمتر بود.

شد: «اعتماد جامعه به معلمان در ارائه آموزش خوب و درست به چه میزان است؟ امتیاز و رتبه‌ای که مردم و جامعه به نظام آموزشی کشور خود می‌دهند، چقدر است؟ نظر مردم درباره تأثیر اتحادیه‌های صنفی بر شرایط و میزان حقوق دریافتی معلمان چگونه است؟» دکتر فلاحی بر مبنای این پژوهش توضیح داد: «متوسط امتیازی که مردم به اعتماد به معلمان در ۲۱ کشور داده بودند، بین ۶/۳ تا ۱۰ بود. در هیچ کشوری امتیاز کمتر از پنج به این شاخص داده نشده بود که این رضایت یا اعتماد عمومی نسبت به معلمان را نشان می‌دهد. میزان اعتماد به معلمان در کشورهای فنلاند و برزیل از همه بیشتر و در کشورهای فلسطین اشغالی و مصر در پایین‌ترین سطح قرار داشت.» دکتر فلاحی درباره یافته‌های کلیدی این پژوهش گفت: «هیچ ارتباط مشخصی میان پایگاه اجتماعی معلمان یک کشور، با نمره شاخص آن‌ها و نتایج تحصیلی دانش‌آموزان آن وجود ندارد. با این حال، با توجه به تفاوت‌های ادراکی و فرهنگی بین کشورهای مختلف، سطح منزلت اجتماعی در آن‌ها متفاوت است. معلمان در کشورهای چین، کره جنوبی، ترکیه، مصر و یونان نسبت به کشورهای اروپایی از احترام بیشتری برخوردارند. فلسطین اشغالی و برزیل با نمره‌های ۲ و ۲/۴ در پایین‌ترین رده جدول قرار گرفته‌اند.

به طوری که مردم این کشورها دستمزد عادلانه برای یک معلم را نسبت به میزان واقعی دریافتی آن‌ها حداقل بیست درصد بیشتر برآورد کرده بودند.»

استاد دانشگاه علامه طباطبایی ادامه داد: «بنابر یافته‌های این نظرسنجی، در ۹۵ درصد از کشورها مطرح کردند که حقوق معلمان باید بیشتر از مبلغی باشد که در حال حاضر دریافت می‌کنند. شرکت‌کنندگان بر این باور بودند، به جای اینکه گفته شود: «برای بهبود نتایج عملکردی دانش‌آموزان، حقوق معلمان افزایش یابد.» بهتر است گفته شود: «از نتایج عملکرد دانش‌آموزان برای افزایش حقوق معلمان استفاده شود.» همچنین، در پاسخ به این پرسش که: «آیا باید عملکرد دانش‌آموزان مبنای پرداخت به معلمان باشد»، بیش از ۵۹ درصد از پاسخگویان کشورهای مورد مطالعه با چنین کاری موافق بودند. به طور متوسط، ۷۵ درصد از شرکت‌کنندگان از این کشور با موضوع یاد شده موافق بودند، اما افزونی این موافقت در کشور مصر به ۹۰ درصد و در کشورهای چین، فلسطین اشغالی، برزیل و نیوزیلند به بالای ۹۰ درصد رسید.»

او همچنین درباره کیفیت آموزشی گفت: «سومین جنبه یا بُعد مهم از اهمیت جایگاه معلمان، نظر افراد جامعه درباره کیفیت انتقال آموزش، یا به عبارتی کیفیت بار آموزشی آن‌ها برای دانش‌آموزان است. این جنبه به شکل جدایی‌ناپذیری بر موفقیت سیستم آموزشی مؤثر است و دولت‌ها و اتحادیه‌ها در آن نقش بسزایی دارند. این جنبه با طرح سه پرسش بررسی

بی‌نوشت‌ها

1. peter Dolton
2. Sussex
3. Varkey GEMS Foundation